

УДК 947.6(075.8)
ББК 63.3(4Бел)я73
К666

Друкуецца па рашэнні рэдакцыйна-выдавецкага савета БДПУ,
рэкамендавана секцыяй гуманітарных навук БДПУ
(пратакол № 7 ад 29.03.05)

Рэцэнзенты:

доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры славянскай гісторыі
і метадалогіі гістарычнай навукі БДПУ А. П. Жытко;
кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры новай і навейшай гісторыі
БДПУ П. А. Тулік

Корзюк, А. А.
К666 Шляхі фарміравання пазнавальнага інтарэсу вучняў у працэсе вывучэння гісторыі Беларусі ў школе (канец XVIII – пачатак XX ст.) метад. дапам. / А. А. Корзюк; пад навук. рэд. І. І. Багдановіча. — Мн. : БДПУ, 2005. — 47 с.
У дапаможніку прапанаваны разнастайныя варыянты ўрокаў, змешчаны праблемныя заданні. Даюцца фрагменты з твораў мастацкай літаратуры. Выкарыстаны вопыт вывучэння ваенна-гістарычнага і культурна-гістарычнага матэрыялаў.
Адрасуецца студэнтам гістарычнага факультэта БДПУ.

УДК 947.6(075.8)
ББК 63.3(4Бел)я73

© Корзюк, А. А., 2005
© ВВЦ БДПУ, 2005

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

А. А. Корзюк

**ШЛЯХІ ФАРМІРАВАННЯ ПАЗНАВАЛЬНАГА
ІНТАРЭСУ ВУЧНЯЎ У ПРАЦЭСЕ
ВЫВУЧЭННЯ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ Ў ШКОЛЕ
(КАНЕЦ XVIII – ПАЧАТАК XX ст.)**

Метадычны дапаможнік

8991

БІБЛІОТЕКА
БДПУ імя М. Танка

Мінск 2005

Пасля работы ў мікрагрупах на працягу 7-8 хвілін заслухоўваюцца разгорнутыя адказы прадстаўнікоў кожнай з іх.

Для абмеркавання можна прапанаваць вучням наступныя праблемныя пытанні:

- Польская і беларуская шляхта, перайшоўшая на бок Напалеона – патрыёты Радзімы ці здраднікі?
- Чаму сяляне змагаліся ў партызанскіх атрадах на баку расійскіх войскаў, нягледзячы на тое, што яны былі прыгоннымі?
- Якой была для беларусаў вайна 1812 г.: айчынай, грамадзянскай, захопіскай, вызваленчай?
- Як бы развівалася айчынная гісторыя, калі б Напалеон перамог?

У завяршэнні ўрока фармулюецца вывад пра ролю вайны 1812 года ў гісторыі Беларусі і яе месцы ў ходзе баявых дзеянняў і праводзіцца рэфлексія.

Акрамя § 2, у якасці хатняга задання пятага ўзроўню можна прапанаваць вучням падрыхтаваць паведамленні: “Генерал Я. Кульнеў”, “Адмірал Чычагоў”, “Партызанскі рух на тэрыторыі Беларусі”.

Тэма “Вызваленчы рух. Змены ў палітыцы царызму” (§ 3)

Знаёмства вучняў з паўстанцкім рухам у 19 ст. на тэрыторыі Польшчы, Літвы і Беларусі пачынаецца з вывучэння паўстання 1830 – 1831 гг. (п.2). Яго падзеі разглядаюцца ў агульным кантэксце вызваленчага руху польскай і апалячанай шляхты Літвы і Беларусі ў першай палове 19 ст. і ўвязваюцца са зменамі ў палітыцы царскіх улад пасля яго падаўлення.

Пры вывучэнні падзей паўстання вучні павінны зразумець яго прычыны, склад удзельнікаў і іх мэты, прычыны паражэння, месца паўстання ў вызваленчай барацьбе і яго значэнне для далейшага лёсу нашых зямель.

У структурным плане вывучэння новага матэрыялу на ўроку дасягае пытанне разглядаецца другім з трох:

1. Тайныя таварыствы.
2. Паўстанне 1830 – 1831 гг.
3. Змены ў палітыцы ўрада

і таму можа лічыцца кульмінацыйным у характарыстыцы вызваленчага руху пасля разгрому Напалеона.

Умовы, у якіх выпяляла паўстанне, яго гісторычныя перадумовы і карані, асобы некаторых яго удзельнікаў вывучаюцца пры разглядзе пытання “Тайныя таварыствы”, што дае магчымасць настаўніку разам з вучнямі адразу перайсці да характарыстыкі паўстання згодна плана-пам’яці (д. далатак).

На аснове выкарыстання матэрыялаў падручніка (ст.22 – 24) і памятки вучні пад кантролем настаўніка ў сшытках складаюць план пункта 2, прысвечанага падзеям нацыянальна-вызваленчага паўстання 1830–31 гг. У ім абавязкова павінны знайсці адлюстраванне прычыны і павод да яго пачатку, утварыўшыся

плёні, органы кіравання паўстаннем і іх мэты, асноўныя баявыя дзеянні і рэгіён, дзе яны адбываліся, прычыны паражэння і вынікі паўстання, а таксама яго характар па мэтах і складу удзельнікаў.

Пры вывучэнні хода паўстання і асноўных баявых дзеянняў настаўнік можа выкарыстаць дадзеныя наступнай храналагічнай табліцы (таб.1)

Табліца 1

Ход паўстання 1830-1831 гг.

Дата	Асноўныя падзеі
Канец лістапада	Пачатак паўстання ў Варшаве
Снежань	Расійскія войскі пакінулі Каралеўства Польскае; Польскі сейм заклікаў да паўстання насельніцтва ўсіх тэрыторый былой Рэчы Паспалітай.
Студзень-ліпень	Стварэнне польскага нацыянальнага ўрада і Віленскага цэнтральнага паўстанцкага камітэту.
Сакавік-красавік	Паўстанне ахапіла Літву і паўночна-заходнюю Беларусь.
Маі	Паўстанне ахапіла Гродзенскую губерню; На дапамогу паўстанцкаму руху польскім нацыянальным урадам пасланы корпус генерала Гелгуда і атрад генерала Хлапоўскага.
Чэрвень-ліпень 19 чэрвеня	Паўстанне ахапіла поўдзень Мінскай губерні, у Польшчы перадвызначылася паражэнне паўстанцкіх сіл, Аб’яднаныя сілы польскага войска і мясцовых атрадаў былі разбіты недалёка ад Вільні.
Пачатак жніўня	Падаўленне паўстання на ўсёй тэрыторыі Беларусі.
Верасень	Падаўленне паўстання на тэрыторыі Польшчы, узяцце Варшавы.

Вывучэнне пытання аб зменах у палітыцы царызму на Беларусі пасля падаўлення паўстання непасрэдным чынам узаемазвязана з вынікамі і паражэннем паўстання.

Для абуджэння эмацыянальнай актыўнасці вучняў, цікавасці да вывучаемай тэмы і яе канкрэтызацыі, можна звярнуцца да вобразу актыўнай удзельніцы паўстання Эміліі Плятэр–“беларускай Жаны д’Арк”, якая стварыла ўзброены атрад з 280 стральцоў, 60 вершнікаў і некалькі сот касіянераў, прымала непасрэдна ўдзел у баявых дзеяннях, горача змагалася за сваю Радзіму, але цяжка захварэла з-за нястач і цяжкасцяў баявых паходаў і памерла 23 снежня 1831 года. Адам Міцкевіч прысвяціў ёй свой верш “Смерць палкоўніка” (які можна выкарыстаць на ўроку), а ў народзе пра яе доўга складалі легенды.